

«Ғылым және дін: тарих және қазіргі заман» курсы бойынша семинарлардың тақырыптары мен сұрақтары

Тақырып 1. Ғылыми әдістер: эксперимент және теория. Діни әдістер

Діни және ғылыми келбеттегі әлемнің бейнесі: ұқсастықтары мен айырмашылықтары. Білім аксиоматикасы туралы мәселе. Факт пен ғажайып, дүниетанымның екі негізі. Әлемнің діни көрінісі және оны түсіндіру ерекшелігі. Әлемнің рационалды көрінісіне діни қатынас. Діннің эпистемологиялық негізі. Схоластиканың ғылыми әдістері. Апологетика ғылыми дәлелдер жүйесі ретінде. Теологияның ғылыми компоненті. Ортағасырлық университеттің құрылымы. Тривиум. Квадривий.

Тақырып 2. Адамзат және ғалам. Алғашқы ғылым жаңалықтары.

К.Леви-Стросстың «Алғашқы қауым ойлау жүйесі» шығармасын талқылау. Миф әлемді танудың құралы ретінде. Діни мифология және басқа да мифтер түрлері. Діннің әлеуметтік функциясы. Философия білімді сапалы жаңа деңгейге шығарудың түрі. Діннің ажырамас бөлігі ретінде элитарлық білім. Білім деңгейлері. Діни этика саласындағы ғылыми прогрестің шектеулері. Танатология адам мен қоғамның мотивация жүйесіндегі рөлі. 10. Өлім қорқынышын жеңу мәселесі.

Тақырып 3. Қосөзен және Ежелгі Египет мәдениеттеріндегі ғылыми білімдерді сакралдық дәрежеге жеткізу.

Қосөзен мифологиясы ғылыми білім салаларының иерархиясының қайнар көзі ретінде. Астрономия және ежелгі Месопотамияның күнтізбесі ғылым дамуының катализаторы ретінде. Қосөзен арасындағы пантеонның динамикасы және ондағы ғылыми білімнің көрінісі. Ежелгі Қосөзен әлеміндегі адамның орны. Танатология, қоғамның экспансивті моделін қалыптастыру тетігі ретінде. 6. Басқа діни жүйелердің элементтерін тарту. 7. Хаммураби заңдары, араласушылықтың құқықтық жүйесінің діни сипаты ретінде. 8. Мемлекет басшысын сакрализациялау. 9. Мәңгі өмір сүру туралы мифтер. Гильгамеш туралы аңыз. 10. Шумер-аккад, Вавилон және Ассирия мәдениетіндегі дін: жалпы және айырмашылықтар.

Тақырып 4. Антикалық дәуірдегі ғылым және дін.

Анаксимандердің діни көзқарастары Анаксимандердің діни көзқарастарының оның ғылыми теориялармен байланысы. Лаертес Диогенінің

діни көзқарастары Лаертес Диогенінің діни көзқарастарының оның ғылыми теориялармен арақатынасы. Анаксагоралардың діни көзқарастары. Анаксагораның діни көзқарастарының оның ғылыми теориялармен байланысы. Милет Мальцустың діни көзқарастары Милет Мэлсустың діни көзқарастарының оның ғылыми теориялармен арақатынасы. Анаксимендердің діни көзқарастары. Анаксимендердің діни көзқарастарының оның ғылыми теориялармен байланысы.

Тақырып 5. Аристотель, Платон, Эпикур. Діни қызметкерлер мен философтардың қарым-қатынасы.

Рим империясындағы білім беру жүйесі, Эллададағы білім беру жүйесі. Хелланың саяси өмірі, ондағы діни фактордың рөлі. Элланың саяси өмірі, ондағы ғылыми фактордың рөлі. Римнің саяси өмірі, ондағы діни фактордың рөлі. Римнің саяси өмірі, ондағы ғылыми фактордың рөлі. Элластардың рухани өміріндегі оракулдар институтының рөлі. Римнің рухани өміріндегі Аугурс институтының рөлі. Эллас өнері әлемнің діни бейнесінің көрінісі ретінде. Рим өнері, әлемнің діни бейнесінің көрінісі ретінде.

Тақырып 6. Орта ғасырдағы ғылым және дін.

Тертуллианның ғылыми көзқарастары. Тертуллианның Марксионмен келісуі. Ерте ортағасырлық гностицизм, оның ерекшеліктері. Оқу ғылымының жетістіктері. Ұлы Альфред және Томас Аквиналардың трактаттары. Оқу ғылымының жетістіктері: Дунс Скоттың жұмысы. Джованни Фиданза (Бонавентур) туралы ғылымға көзқарастар. Иезуиттер орденінің ғылыми зерттеулері: шындық пен өтірік. Алхимия: протоғылымнан ғылыми пәнге дейін. Жан Буридан сколастикасы. Уильям Окхэмнің теориялары. Данте Альигери, оның діни көзқарастары және оларды жүзеге асыру.

Тақырып 7. Орта ғасырлардағы Христиан Батыс және Мұсылман Шығыстағы теократиялық қоғамдарда ғылым дамуының салыстырмалы сипаттамалары

Абу Али ибн Синаның ғылыми жетістіктері. Омар Хайямның ғылыми жетістіктері. Сахл ибн Харунның қызметі. Хунайн ибн Исхақ әл-Ибади және оның жұмысы. Орта ғасырдағы еуропалық медициналық ғылымды тарту мұсылмандық Шығыс тәжірибесі. Ғылыми тәжірибе алмасудағы діни кедергілер. Православие және Рим-католик шіркеуі тұрғысынан мұсылман әлемінің ғылыми тәжірибесіне қатысты көзқарас айырмашылықтары.

Астрономия - бұл ғылыми диалогтың саласы. Геральдика және оның діни компоненті. Орта ғасырларда ғылыми біліммен алмасу механизмдері.

Тақырып 8. Қайта өрлеу дәуіріндегі ғылым және дін. Еуропалық мәдениеттің зайырлылық мәселесі

Шіркеудің ғылым мен ғалымдарды кудалауы. Діни сананы рационализациялау. Леонардо да Винчидің жұмысы. Пантеизм. Джордано Бруноның ілімдері. Коперниктік жүйе және өзгеретін дүниетаным. Паракельстың жұмысы. Ағартудың негіздері мен себептері. Типографияның пайда болуының дінге және ғылыми зерттеулерге әсері. Зерттеу этикасындағы Еуропаның христиансыздануы. Жоғары зайырлы білім жүйесін қалыптастыру.

Тақырып 9. Еуропалық Қайта өрлеу кезеңіндегі Таяу және Қиыр Шығыстағы ғылым.

Шығыстағы мұсылмандардың іргелі ғылым дағдарысының басталуы. Шығыс мұсылман іргелі ғылымның дағдарыс себептері. Фальсафа және оған қарсы күрес. Калам исламның жалпы ағымдарының көрінісі ретінде. Мұсылман ғылымының негізгі қағидаларын қайта құру. Конфуцийшілдік және оның Қытай ғылымы мен мәдениетін дамытудағы рөлі. «Лайықты күйеу» ұғымы және оның Қытайдың рухани мәдениетіне әсері Жапониядағы ғылым және дін, Джозеон еліндегі ғылыми білімнің сакрализациясы (Корея) Қиыр Шығыстағы ғылым мен діннің өзара әрекеттесуінің жалпы ерекшеліктері.

Тақырып 10. XVII ғасырдың ағартушылық кезеңіндегі ғылым және дін.

Г.Лейбниц: Құдай барлық нәрсенің түпкі себебі. В. Спинозаның Пантеизмі. Б.Паскальдың теориялары және оның дінге көзқарастары. И. Ньютонның ғылыми және діни көзқарастары. Г.Галилейдің зерттеулері. Оның клерикалдармен қақтығысы. У.Кеплердің діни көзқарастары. У. Гарвей: ғылым және дін туралы көзқарастар, Мәскеу мемлекетіндегі ғылым. Православиенің отандық ғылымды дамытудағы рөлі. Қоғамдық сананы және қоғамдық пікірді ары қарай секуляризациялау.

Ғылыми және діни дүниетанымның конфронтациялық идеологиясы. Дж. Дж. Руссоның Евгеникалық теориялары. С.Монтескьенің діни көзқарастары. Вольтер атеизмі. Д. Дидроның дінге көзқарастары. Ағартушылық кезеңінің отаршылдық этикасы Джон Локктың діни көзқарастары Діни білімнің жағдайы. «Еркін ойлау» құбылысының пайда болуы және «ағартушылардың» түсініктердің орнын ауыстыруы. Ағартушылық кезеңіндегі орыс ғылымы.

Тақырып 12. Әлемнің ғылыми көрінісінің өзгеру кезеңдері: И. Ньютонның зерттеулерінің рөлі. XVIII-XIX ғасырлардағы әлемнің діни бейнесінің өзгеруі туралы мәселе.

Дүниенің көрінісінің өзгеруіндегі бифуркациялық нүктелер. Әлемнің діни көрінісін өзгерту туралы мәселе. Протестанттық ғылымдағы әлемнің көрнісі. Христиандық конфессиялардың ғылыми зерттеулерге қатысуы, Мұсылман топтарының ғылыми зерттеулерге қатысуы. Орыс православие шіркеуі және Мәскеу мемлекетіндегі білім беру жүйесі. Монастырьлар Еуропа мен Ресейдің ғылыми орталықтары ретінде. Еуропадағы зайырлы университеттер және олардың ғылым мен рухани өмірдің дамуындағы рөлі. Еуропалық христиандықтың дағдарысы. Осман империясындағы Шығыс шіркеуі және ғылым.

Тақырып 13. XIX ғасырдағы ғылым және дін - ерте. XX ғасыр.

К.Линнейдің ғылыми және рухани көзқарастары. Дж. Б. Ламарктың ғылыми және рухани көзқарастары. А.Р. Уоллестің ғылыми және рухани көзқарастары. Дарвиннің ғылыми және рухани көзқарастары. Эволюциялық креационизм. Т.Хакслидің ғылыми және рухани көзқарастары. А.Расселлдің ғылыми және рухани көзқарастары Пьер Тейяр де Шарденнің ғылыми және рухани көзқарастары. Чарльз Кингслидің ғылыми және рухани көзқарастары. Э. Грейдің ғылыми және рухани көзқарастары

Атеистік «апологетика». Атеизм қоғам құрылымын өзгерту жүйесі ретінде. 3 Еуропаны дехристианизациялау саясаты. Таяу Шығысты деисламдандыру әрекеті. Исламды саясаттандыру және мұсылман үмметінің бөлігін радикалдандыру. Еуропадағы христиан діни топтарының бөліктерін радикалдандыру. Теологиялық мектеп оқушыларының революциялық қозғалысқа қатысуы. Этникалық және мәдени сәйкестікті өзгерту үшін жасанды діни топтар құру тәжірибесі (Ирландия, Галисия, Солтүстік Кавказ, Қытай, Сахалин және т.б.) Атеисттер мен діндарлар арасындағы ашық полемика. Ұлыбританияның Еуропа мен Азия мемлекеттеріндегі «нигилизмді» қолдауы

Тақырып 14. XX ғасырдағы ғылым және дін.

Теософия квази-ғылым ретінде. Спиритизм мен месмеризмді демаргиналдандыру әрекеттері. XX ғасырдың басындағы неоалхимия. Космизм философиясы туралы даулар. Ғылымды насихаттау және паразиттік

құбылыстар. А. Эйнштейннің зерттеулерімен байланысты әлемдік бейненің жаңа өзгерісі. КСРО-дағы квази-ғылыми теориялар. Атеизм, КСРО мемлекеттік идеологиясының құрылымдық бөлігі ретінде. Технократия теориясы және діни сенім оқытулары. Ватиканның ғылыми мекемелері.

Дін өкілдерінің ғылыми зерттеулерге қатысуы, дін қызметкерлерінің ғылыми жетістіктері. Библиялық археологияның пайда болуы. Библиялық палеографияның пайда болуы. Кумранистиканың пайда болуы. Библиялық тарихтың ғылым ретінде пайда болуы. Христиандық және биоэтика мәселелері. Христиан медицинасы. Мұсылман мемлекеттеріндегі іргелі ғылымдағы алшақтықты жою жолдары. Шейх Хосейн Наср және Иран Ұлттық университетінің құрылуы. Азаттық теологиясы және оның ғылыммен байланысы.

Тақырып 15. ХХІ ғасырдың басындағы ғылым және дін.

ХХ ғасырдың 80-ші жылдарынан ХХІ ғасырдың 10-шы жылдар аралығындағы Еуропаны жаппай дехристианизациялау Қазіргі ғылымдағы «еркін ойлаудың» фетишизациясы. Ғылыми зерттеулерді саясаттандыру. Теологияның ғылыми пән ретінде жандануы. Әлемдік теология ғылымының орталықтарының өзгеруі. Еуропалық діни бастауыш және орта білім мектебінің жойылуы. Діни және зайырлы білімнің арасында корреляция концепциясын қалыптастыру әрекеттері. Еуропадағы теологиялық білімнің даму болашағы. Ресейдегі теологиялық білімнің даму болашағы. Теологиялық білімнің даму болашағы.

Атеизм жаппай сананы басқарудың құралы ретінде. Атеизм әлемді бейнелеу құралы ретінде. Атеизм репрессиялық аппараттың құралы ретінде. Атеизм ғылыми дамудың прадигмасын қалыптастыру құралы ретінде. Атеизм дәстүрлі емес діни ағымдарды құру құралы ретінде. Әлемнің атеистік бейнесіне теологиялық сын. Әлемнің атеистік бейнесіне ғылыми сын. Әлемнің атеистік бейнесіне мәдениеттанушылық сын. Ғылыми атеизмнің қазіргі жағдайы. Қазіргі әлемдегі атеизмнің дамуының негізгі тенденциялары.

Әдебиеттер тізімі:

1. Концепции современного естествознания: Учебник.// ЭБС "Университетская библиотека online". Гусейханов, М.К., Раджабов Б.Р.М.: Дашков и Ко, 2012.
2. Сейид Хуссейн Наср. «Наука и цивилизация в исламе»
3. 3. Милошевич. Ислам и наука. Вестник Череповецкого университета. 5/ 2014

4. Происхождение жизни: факты, гипотезы, доказательства. Вертьянов С. СвятоТроицкая Сергиева Лавра, 2009.
5. Наука и религия. Историческая перспектива Дж. Хедли Брук М, Библейско-Богословский институт св. апостола Андрея, 2006.
6. Наука и религия. Серия Философы России XX века. Любищев А. Алетейя, СПб, 2000
7. Религия и наука // Эйнштейн А. Собр. науч. тр.: в 4 т. Т.4. Эйнштейн А.М., 1967. С.126- 129. 1-9 6 10 –
8. Критика чистого разума (раздел 6. О невозможности физикотеологического доказательства бытия Бога) Кант И. Собр. соч.: в 8 т. Т.3. М., 1994. С.467- 474. 1-9 6 - -
9. Естественнонаучная и религиозная истина // Гейзенберг В. Шаги за горизонт. Гейзенберг В.М., 1987. С. 328-343.
10. Логос и космос. Богословие, наука и православное предание / пер. с англ. Нестерук А. М., 2006. С. 15-42. 1-9 6 – 1

Базы данных, информационно-справочные и поисковые системы:

1. URL:<http://www.lib.eparhia-saratov.ru> (дата обращения 28.08.17)
2. URL:<http://Azbyka.ru> (28.08.17)
3. URL:<http://library.rsu.edu.ru> (дата обращения 28.08.17)
4. URL:<http://library.rsu.edu.ru/marc/> (дата обращения 28.08.17)

Перечень ресурсов информационно-телекоммуникационной сети «Интернет» (далее – сеть «Интернет»), необходимых для освоения дисциплины Наука и религия

1. Наука и религия – электронная библиотека URL: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Science/mihail/
2. Проблемы эволюции URL: macroevolution.narod.ru

3. Тихонов А.И. Концепции современного естествознания. Курс лекций. М.: Б.м. 2002г. URL: ispu.ru

4. Ценностный дискурс в науках и теологии [Текст] / Рос. акад. наук, Ин-т философии, Рос. гос. гуманитар. ун-т ; Отв. ред. И.Т. Касавин и др. - М. : ИФРАН, 2009. - ISBN 978-5-9540-0137-2. - Режим доступа: <http://znanium.com/catalog/product/356923> Проблема демаркации науки и теологии: современный взгляд / Рос. акад. наук, Ин-т философии, Рос. гос. гуманитар. ун-т ; Отв. ред. И.Т. Касавин и др. - М.: ИФ РАН, 2008. - 279 с. - ISBN 978-5-9540-0104-4. - Режим доступа: <http://znanium.com/catalog/product/357141> 7.3.

Интернет-ресурсы: журнал - <http://www.n-i-r.su/> журнал - <http://journal-club.ru/?q=image/tid/507>

Наука и религия. Подраздел сайта - <http://razumru.ru/atheism/science/science.htm> Сборник статей по наукам и религии сайта - http://azbyka.ru/vera_i_neverie/nauka_i_religiya

Хазиев А.Х., Наука и религия в эпоху Возрождения - <http://www.kpfu.ru/docs/F2132930985/NAUKA.I.RELIGIYa.V.EPOnU.VOZROZhDENIYa.doc>

Хазиев А.Х., Наука и религия в эпоху средневековья (Учебно-методическое пособие для студентов отделения религиоведения философского факультета). Курс - [http://www.kpfu.ru/docs/F1012395355/NAUKA.I.RELIGIYa.V.EPOnU.SREDNEVEKOVYYa.doc%20Эйнштейн А. Наука и Религия.](http://www.kpfu.ru/docs/F1012395355/NAUKA.I.RELIGIYa.V.EPOnU.SREDNEVEKOVYYa.doc%20Эйнштейн%20А.%20Наука%20и%20Религия.doc) - http://scepsis.net/library/id_147.html